

ISSN 2518-7503

ПСИХОЛОГІЯ: реальність і перспективи

Збірник наукових праць

Випуск 25

2025

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет**

**ПСИХОЛОГІЯ:
РЕАЛЬНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ**

Збірник наукових праць

Випуск 25

Засновано у 2013 році

Рівне – 2025

**Ministry of Education and Science of Ukraine
Rivne State University of Humanities**

**PSYCHOLOGY:
REALITY AND PERSPECTIVES**

Collection of scientific papers

Issue 25

Founded in 2013

Rivne – 2025

ISSN 2518-7503
УДК 159.9+316.6
П 86

Психологія: реальність і перспективи: збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету. Вип. 25 / упоряд.: Р. В. Павелків, Н. В. Корчакова. Рівне : РДГУ, 2025. 228 с.

**Збірник наукових праць РДГУ «Психологія: реальність і перспективи» включено до
Переліку наукових фахових видань України (категорія Б).
Спеціальність 053 «Психологія»
(Наказ Міністерства освіти і науки України від 15.04.2021, № 420)**

Фаховий збірник наукових праць РДГУ «Психологія: реальність і перспективи» індексується міжнародною наукометричною базою даних Index Copernicus International:
<https://journals.indexcopernicus.com/search/details?id=49716>

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем психології. Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих навчальних закладів.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, в.о.ректора Рівненського державного гуманітарного університету (Україна).

ВИКОНАВЧИЙ РЕДАКТОР:

Корчакова Наталія Вікторівна – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету (Україна).

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР:

Безлюдна Валентина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету (Україна).

ЧЛЕНИ РЕДКОЛЕГІЇ:

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, в.о.ректора Рівненського державного гуманітарного університету (Україна);

Домбровскіс Валерій (*Valerijs Dombrovskis*) – доктор психології, асоційований професор, Даугавпілського університету (Латвія);

Кокіна Ірена (*Irena Kokina*) – доктор психології, професор Даугавпілського університету (Латвія);

Ілішко Дзінтра (*Ilisko Dzintra*) – PhD, професор Інституту гуманітарних та соціальних наук Даугавпілського університету (Латвія);

Івашкевич Ернест Едуардович – кандидат психологічних наук, доцент, докторант Університету Григорія Сковороди в Переяславі (Україна);

Михальчук Наталія Олександрівна – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології, психодіагностики та психотерапії Рівненського державного гуманітарного університету (Україна);

Івашкевич Едуард Зенонович – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри загальної психології, психодіагностики та психотерапії Рівненського державного гуманітарного університету (Україна);

Корчакова Наталія Вікторівна – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету (Україна);

Павелків Віталій Романович – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри загальної психології, психодіагностики та психотерапії, декан психолого-природничого факультету Рівненського державного гуманітарного університету (Україна).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ РАДИ:

Безлюдна Валентина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету (Україна);

Мурашов Вадим (*Vadims Murasovs*) – доктор психології, доцент Даугавпілського університету, керівник латгальського представництва Офісу Ради Міністрів Північних країн в Латвії;

Луньов Віталій Євгенійович – кандидат психологічних наук, доцент, дійсний член Королівської академії медичних наук Ірландії; член Європейської асоціації наукових редакторів; доцент кафедри загальної і медичної психології Національного медичного університету імені О. О. Богомольця (Україна);

Токарева Наталія Миколаївна – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри загальної та вікової психології Криворізького державного педагогічного університету (Україна).

Упорядники: **проф. Р. В. Павелків, проф. Н. В. Корчакова**

Друкується за рішенням Вченої ради РДГУ (протокол № 13 від 22 грудня 2025 року).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

Пустовіт Григорій

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри теорії і методики виховання
Рівненського державного гуманітарного університету,
 <https://orcid.org/0000-0001-7754-0249>

DOI https://doi.org/10.35619/prap_rv.vi25.474

ДИСЦИПЛІНА «УПРАВЛІННЯ НАУКОВИМИ ПРОЄКТАМИ» У ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ НАУКОВОГО СТУПЕНЯ PhD З ПСИХОЛОГІЇ: ІННОВАЦІЙНИЙ ЗМІСТ І ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНІ АСПЕКТИ

Анотація. У статті висвітлено теоретико-методологічні засади, інноваційний зміст і практико-орієнтовані підходи до викладання навчальної дисципліни «Управління науковими проєктами» у системі підготовки докторів філософії зі спеціальності С4 Психологія. Здійснено огляд останніх досліджень з проблеми. Доведено, що формування у здобувачів PhD компетентностей з управління науково-дослідницькою діяльністю є ключовою умовою їхньої наукової автономії, професійної зрілості та готовності до реалізації міждисциплінарних психологічних проєктів. Проаналізовано роль дисципліни у становленні сучасного науковця-психолога, здатного ефективно планувати, координувати та оцінювати результати досліджень у контексті гуманітарних викликів воєнного часу. Визначено зміст дисципліни, загальні й спеціальні компетентності, методологічні підходи до вивчення курсу. Особливу увагу приділено розвитку практичних умінь аспірантів через індивідуальну проєктну діяльність, яка передбачає обґрунтування актуальності, визначення цілей, часових меж, етапів, ресурсів і ризиків дослідження. Представлено досвід реалізації соціально значущих психологічних проєктів як приклад ефективної інтеграції теорії та практики. Зазначено, що дисципліна забезпечує розвиток дослідницьких, організаційних, комунікативних та етичних компетентностей, сприяє формуванню психологічної стійкості, емоційної зрілості та громадянської відповідальності майбутніх науковців. У статті обґрунтовано, що в умовах війни та післявоєнного відновлення саме така дисципліна виступає чинником підготовки фахівців нового покоління – психологів-дослідників, здатних через науку підтримувати психічне здоров'я людини й суспільства.

Ключові слова: доктор філософії, психологія, управління науковими проєктами, підготовка здобувачів ступеня PhD, практико-орієнтоване навчання, наукова компетентність.

Постановка проблеми. У сучасних реаліях, коли українське суспільство переживає глибокі соціально-психологічні трансформації, зумовлені війною, дисципліна «Управління науковими проєктами» набуває особливого значення у системі підготовки докторів філософії з психології. Її зміст орієнтований не лише на опанування методології наукової діяльності, а й на розвиток здатності майбутніх дослідників організовувати психологічні проєкти, спрямовані на відновлення ментального здоров'я нації, підтримку військових, цивільного населення, дітей і родин, які постраждали від бойових дій. Вивчення дисципліни передбачає формування компетентностей кризового управління науковими дослідженнями, уміння працювати в умовах невизначеності, дефіциту ресурсів і високого емоційного напруження. Вона сприяє розвитку психологічної стійкості аспірантів, здатності застосовувати науково обґрунтовані підходи до аналізу та подолання наслідків травматичних подій, впроваджувати

результати досліджень у сферу психологічної допомоги та психосоціальної підтримки населення.

Особливу вагу дисципліна має і в контексті наукового менеджменту післявоєнного відновлення: підготовка фахівців, які можуть ініціювати, координувати та реалізовувати міждисциплінарні проекти з психічного здоров'я, освітньої реабілітації, соціальної інтеграції ветеранів, внутрішньо переміщених осіб та дітей війни, є стратегічно важливою для держави. Таким чином, навчальна дисципліна «Управління науковими проектами» у підготовці докторів філософії з психології виступає ще й платформою формування наукової відповідальності, громадянської зрілості та гуманістичних орієнтирів дослідника, який приносить користь суспільству у найскладніші історичні періоди.

Мета статті. Обґрунтувати теоретико-методологічні засади, інноваційний зміст і практико-орієнтовані підходи до викладання навчальної дисципліни «Управління науковими проектами» у системі підготовки докторів філософії зі спеціальності С4 Психологія, визначити її роль у формуванні дослідницьких і управлінських компетентностей майбутніх науковців-психологів.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Докторську підготовку в Україні й світі проаналізувала в науковій монографії Таланова (2010). Проблему підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації в Україні у XX – початку XXI століття вивчала Регейло (2014), акцентуючи на тому, що саме підготовка здобувачів освітньо-наукового ступеня, які здійснюють активне втілення реформаційних перетворень відповідно до викликів часу та інноваційного розвитку суспільства, є виключно важливим процесом для кожної країни. Зміст та особливості освітньо-наукових програм підготовки здобувачів третього рівня вищої освіти в умовах реформування розкрито в збірнику матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (2017).

Підготовку PhD здобувачів до управління науковими проектами зі спеціальності «Соціальна робота» розкрито в праці Кравченко і Коляди (2021). Авторки розглядають підготовку фахівців з оволодіння методологією проєктного менеджменту як важливу складову у ході реалізації освітніх програм аспірантури. Дослідницьку складову в підготовці PhD-здобувачів проаналізовано в праці уманських науковців Безлюдного, Кравченко, Коляди, Сафіни (2022). Автори на прикладі трьох освітньо-наукових програм розкривають технологію формування дослідницьких компетентностей у PhD-здобувачів зі спеціальностей «Освітні, педагогічні науки», «Психологія», «Соціальна робота».

Специфіку викладання навчальної дисципліни «Управління науковими проектами» для майбутніх докторів філософії розкрито в низці публікацій Пустовіта (2020, 2021a, 2021b, 2024). Досвід підготовки PhD за спеціальністю «Освітні, педагогічні науки» узагальнено в праці Петренко, Пустовіта, Петренка (Petrenko, Pustovit, Petrenko, 2022). Досвід та кращі практики підготовки докторів філософії на сучасному етапі презентовані в збірнику матеріалів науково-методичної конференції, організованої тернопільськими науковцями (Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство освіти та науки України, Тернопільський національний медичний університет імені Горбачевського МОЗ України, 2023). Водночас, на сьогодні не представлено ґрунтовних досліджень, присвячених підготовці здобувачів ступеня доктора філософії зі спеціальності «Психологія» до здійснення науково-проєктної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. В останні роки у системі вищої освіти України відбулася зміна парадигми підготовки наукових кадрів, унаслідок чого в програму підготовки докторів філософії увійшов обов'язковий компонент – навчальна дисципліна «Управління науковими проектами», яка відповідає актуальним запитам суспільства та спрямована на підвищення рівня науково-професійної компетентності здобувачів ступеня PhD у закладах вищої освіти.

Зміст дисципліни «Управління науковими проєктами» орієнтований на формування у майбутніх дослідників здатності до самостійного наукового пошуку, ефективного планування, етичного супроводу, міжособистісної координації, реалізації й оцінювання результатів науково-дослідницької діяльності у міждисциплінарному та суспільно значущому контексті.

Викладання дисципліни «Управління науковими проєктами» спирається на чинну нормативно-правову базу України – Закони «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», Національну доктрину розвитку освіти, Положення про підготовку здобувачів PhD, а також на міжнародні стандарти академічної доброчесності, психологічної етики та дослідницької автономії. Її мета – забезпечити формування управлінської та психологічної компетентності дослідника, який здатен організовувати наукову роботу в команді, ухвалювати рішення в умовах невизначеності, оцінювати ризики та вплив власних дій на учасників дослідження. Актуальність дисципліни визначається її відповідністю сучасним тенденціям розвитку вищої освіти, зокрема: впровадженням європейських стандартів підготовки PhD; інтеграцією освітньо-наукових програм у міжнародний простір; формуванням компетентностей дослідника-менеджера, здатного до самостійного управління науковими і освітніми ініціативами. Інноваційний зміст дисципліни включає також опанування методів управління ризиками, стратегічного планування, тайм-менеджменту, фінансового менеджменту грантових проєктів і моніторингу якості виконання дослідження.

У процесі викладання дисципліни майбутнім докторам філософії в галузі психології виокремлюємо чотири базові рівні:

- методологічний (опанування методології психологічного пізнання, побудови гіпотез, визначення вибірки, валідності, надійності й етичного супроводу експерименту);
- організаційно-управлінський (формування навичок планування психологічного дослідження, розподілу ролей у команді, контролю за етапами реалізації, ведення наукового щоденника, управління конфліктами й мотивацією учасників);
- етичний (усвідомлення принципів добровільності, конфіденційності, інформованої згоди, а також академічної доброчесності – запобігання плагіату, фальсифікації, маніпуляцій з даними);
- рефлексивно-ціннісний (розвиток внутрішньої культури дослідника, уміння проводити самооцінку й аналіз власних емоційних станів під час наукового пошуку, що є передумовою психологічного благополуччя та професійного вигорання).

Дисципліна передбачає вивчення трьох змістових модулів і включає такі аспекти: Проєктний менеджмент у науці. Планування ресурсів, тайм-менеджмент, робота з ризиками. Психологія наукової творчості. Когнітивні механізми інсайту, дивергентного мислення, роль емоцій у науковому пізнанні. Командна взаємодія в науці. Психологічні типи лідерства, групова динаміка, профілактика конфліктів. Етика психологічного дослідження. Принципи APA, ESOMAR, EAP та українських професійних стандартів. Міжнародна наукова комунікація. Написання грантових заявок, участь у міждисциплінарних дослідницьких консорціумах, академічна мобільність.

Дисципліна передбачає розвиток загальних й спеціальних компетентностей, серед яких: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність генерувати нові ідеї (креативність); здатність планувати та виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у психології та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках, та забезпечувати якість виконуваних досліджень; здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проєкти в сфері психології та дотичні до неї міждисциплінарні проєкти, лідерство та відповідальність під час їх реалізації; забезпечувати дотримання прав інтелектуальної власності; здатність оцінювати рівень власної фахової компетентності, саморозвиватися і самовдосконалюватися протягом життя, підвищувати професійну кваліфікацію, бути професійно мобільним; здатність застосовувати

нові технології та інструменти, сучасні цифрові технології, бази даних та інші ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та викладацькій діяльності; уміння толерувати невизначеність і доводити унікальність власного наукового пошуку в умовах інформаційного/цифрового суспільства (Пустовіт, 2025).

Організація діяльності аспірантів базується на поєднанні основних методологічних підходів, як-от: когнітивно-діяльнісного підходу – орієнтація на розвиток дослідницького мислення; особистісно-орієнтованого – урахування індивідуальних стилів наукової діяльності; компетентнісного – набуття здатностей до планування, реалізації й оцінювання наукових завдань; аксіологічного – розвиток ціннісного ставлення до науки як соціально відповідальної діяльності. Після завершення курсу аспіранти-психологи повинні вміти: розробляти і керувати власним науковим проектом; генерувати нові психологічні гіпотези та перевіряти їх експериментально; планувати етичні процедури дослідження; забезпечувати психологічний комфорт команди; здійснювати критичну самооцінку власної наукової діяльності; презентувати результати в національному та міжнародному академічному середовищі. Тому для розвитку практичних умінь і формування необхідних компетентностей індивідуальне завдання передбачає самостійну розробку здобувачами ступеня PhD власного наукового проекту.

Практико-орієнтований компонент дисципліни «Управління науковими проектами» у підготовці докторів філософії зі спеціальності «Психологія» передбачає послідовне проходження аспірантами всіх етапів управління дослідницьким проектом – від ідеї до оцінки результатів. Здобувачі, розробляючи власний індивідуальний науковий проект, виконують такі ключові завдання: обґрунтовують актуальність і мету дослідження з урахуванням українського законодавства і соціально-психологічних викликів сучасності, зокрема впливу війни на психічне здоров'я населення; здійснюють аналіз нормативно-етичних вимог (APA, EFPA, MHPSS) щодо проведення психологічних досліджень; визначають часові рамки, ресурси, ризики та критерії успішності проекту; застосовують цифрові інструменти планування (Trello, Notion, GanttProject, Miro) для візуалізації та координації етапів дослідження; презентують проміжні результати у форматі наукової доповіді, воркшопу або презентації. Особлива увага приділяється розвитку навичок командної роботи, управлінню науковими комунікаціями, взаємодії з науковим керівником, учасниками дослідження та представниками інших дисциплін. Такий формат сприяє формуванню лідерських і організаційних компетентностей, необхідних для роботи у міждисциплінарних наукових колективах.

В умовах війни практико-орієнтовані аспекти дисципліни набувають ще більшої ваги: аспіранти працюють над темами, пов'язаними з психологічною реабілітацією, травматерапією, волонтерською підтримкою, кризовим консультуванням, що потребує вміння оперативно адаптувати проектні рішення до реалій воєнного часу.

Завершальним елементом практичного блоку є публічний захист власного наукового проекту, який оцінюється за критеріями наукової обґрунтованості, етичності, управлінської логіки та соціальної значущості. Таким чином, практико-орієнтовані аспекти дисципліни забезпечують формування цілісного комплексу компетентностей – від дослідницьких і аналітичних до управлінських і комунікативних, що є фундаментом професійного становлення майбутнього психолога-науковця.

У 2024 році здобувачі ступеня доктора філософії зі спеціальності «Психологія» реалізували проекти, що охоплювали широкий спектр тем відповідно до провідних наукових напрямів освітньо-наукової програми та нагальних викликів воєнного часу. Серед них – такі соціально значущі ініціативи, як «Забезпечення адаптації, ресоціалізації та інтеграції внутрішньо переміщених осіб у новій громаді» та «Соціалізація дітей в умовах війни: травматичний досвід, проживання, протидія, резильєнтність», які відображають прагнення

аспірантів поєднати наукові дослідження з практичними завданнями психологічної підтримки людини в умовах війни.

Розроблення першого проєкту – «Забезпечення адаптації, ресоціалізації та інтеграції внутрішньо переміщених осіб» – було спрямоване на вивчення психологічних механізмів подолання стресу, відновлення ідентичності та формування відчуття безпеки у вимушених переселенців. Під час виконання проєкту аспіранти-психологи опанували методіку соціально-психологічного супроводу, навички розроблення анкет і діагностичних інструментів, організацію груп підтримки та проведення психоедукаційних сесій. Практична частина передбачала моделювання консультативних зустрічей, аналіз кейсів і формування рекомендацій для місцевих громад щодо ефективної інтеграції ВПО у соціальне середовище.

Другий проєкт – «Соціалізація дітей в умовах війни: травматичний досвід, проживання, протидія, резильєнтність» – був орієнтований на вивчення процесів дитячої адаптації до травматичних подій, виявлення ресурсів психологічної стійкості (резильєнтності) та створення програм психопрофілактики. Здобувачі PhD розробляли психодіагностичні опитувальники, тренінгові модулі для педагогів і батьків, створювали моделі психологічної підтримки дітей, що зазнали воєнних втрат. Значну увагу було приділено етичним аспектам взаємодії з дітьми, які зазнали психологічних травм, а також розбудові міждисциплінарних команд психологів, соціальних працівників і освітян.

Участь у подібних проєктах сприяє формуванню у здобувачів ступеня доктора філософії дослідницької автономії, соціальної відповідальності та навичок кризового психологічного менеджменту. Аспіранти навчаються поєднувати академічні дослідження з реальними запитами суспільства, адаптовувати наукові методи до екстремальних умов, планувати й оцінювати ефективність психологічних інтервенцій.

Загалом, досвід написання таких проєктів доводить, що дисципліна «Управління науковими проєктами» є не лише теоретичною складовою докторської підготовки, а потужним практичним інструментом професійного зростання психолога-дослідника, здатного діяти у кризових умовах і забезпечувати психічне благополуччя особистості та громади. Саме через реалізацію подібних проєктів формуються основи наукового лідерства, соціальної активності й громадянської відповідальності, що визначають якість сучасної PhD-підготовки в галузі психології.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Вивчення дисципліни «Управління науковими проєктами» в аспірантурі є невід’ємним складником сучасної системи підготовки PhD в Україні. Вона поєднує управлінський, дослідницький і ціннісний компоненти, сприяє формуванню нової генерації вчених, здатних до ефективного проєктного мислення, міждисциплінарної співпраці та реалізації освітньо-наукових ініціатив, спрямованих на розвиток української держави.

Дисципліна «Управління науковими проєктами» для здобувачів ступеня доктора філософії зі спеціальності «Психологія» – це не лише інструмент оволодіння проєктними технологіями, а й психологічна школа саморозвитку дослідника. Вона формує професійну зрілість, етичну свідомість і готовність майбутніх науковців до реалізації інноваційних проєктів, спрямованих на розвиток людського потенціалу, збереження психічного здоров’я суспільства та підвищення якості життя.

Особливої ваги дисципліна набуває в умовах війни, коли зростає потреба у фахівцях, здатних професійно координувати психологічні проєкти, спрямовані на підтримку ментального здоров’я, ресоціалізацію, інтеграцію та відновлення постраждалих категорій населення. Отриманий у межах дисципліни досвід розроблення й реалізації проєктів, таких як «Забезпечення адаптації, ресоціалізації та інтеграції внутрішньо переміщених осіб у новій громаді» та «Соціалізація дітей в умовах війни: травматичний досвід, проживання, протидія, резильєнтність», демонструє її практичну цінність і соціальну значущість.

Таким чином, «Управління науковими проектами» виступає не лише навчальною дисципліною, а й інструментом професійного становлення, розвитку наукової автономії та громадянської відповідальності здобувачів ступеня PhD з психології. Вона формує нову культуру наукової діяльності, засновану на етичних принципах, міждисциплінарності та орієнтації на людину, забезпечуючи підготовку дослідників, здатних створювати й реалізовувати наукові проекти, спрямовані на зміцнення психологічного потенціалу суспільства та післявоєнне відновлення України.

Подальші наукові дослідження у перспективі мають бути спрямовані на формування національної моделі управління психологічними науковими проектами, здатної інтегрувати кращі європейські практики та водночас враховувати соціокультурні особливості й виклики, що постали перед Україною в умовах війни та відбудови.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Безлюдний, О., Кравченко, О., Коляда, Н., & Сафіна, О. (2022). Дослідницька складова в підготовці PhD-здобувачів. *Соціальна робота та соціальна освіта*, 1, 241-254.
- Кравченко, О., & Коляда, Н. (2021). Підготовка PhD здобувачів до управління науковими проектами: з досвіду реалізації ОНП «Соціальна робота». *Соціальна робота та соціальна освіта*, 2(7), 322-330.
- Підготовка докторів філософії (PhD) в умовах реформування вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.* (2017). Запоріжжя: ЗНУ.
- Підготовка докторів філософії на сучасному етапі: обмін досвідом та кращі практики : матеріали наук.-метод. конф. з міжнар. участю.* (2023). Тернопіль : ТНМУ.
- Пустовіт, Г. (2020). Управління науковими проектами в педагогіці: реалії та перспективи. В *Дослідницькі підходи до історико-педагогічних розвідок: від традицій до новацій : зб. матеріалів V Всеукр. наук.-методол. семінару з історії освіти* (с. 18-19). Київ: ДНПБ.
- Пустовіт, Г. (2021). Інноваційний зміст навчальної дисципліни «Управління науковими проектами» у підготовці майбутніх докторів філософії. В *Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф.* (с. 58-60). Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка.
- Пустовіт, Г. (2021). *Як розробити і реалізувати зміст наукового проекту : методичні рекомендації для здобувачів освітнього рівня доктора філософії (PhD), педагогів закладів загальної середньої і позашкільних освіти, членів молодіжних громадських організацій.* Рівне, РДГУ.
- Пустовіт, Г. (2024). Національно-патріотичні проекти здобувачів ступеня PhD в реаліях сьогодення: теоретичний аспект. В *Педагогічна біографіка про національно-патріотичне виховання дітей і молоді: ідеї, концепції, практики: зб. матеріалів IX Всеукр. наук.-практ. конф. з історії освіти з міжнар. участю* (с. 70-73). Вінниця: ТВОРИ.
- Пустовіт, Г. (2025). *Робоча програма ОК 05 «Управління науковими проектами» для здобувачів ступеня вищої освіти доктор філософії (PhD) за спеціальністю С4 Психологія : освітньо-науковою програмою «Психологія».* Рівне.
- Регейло, І. (2014). *Підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації в Україні у XX – початку XXI століття.* Київ: Освіта України.
- Таланова, Ж. (2010). *Докторська підготовка у світі та Україні.* Київ: Міленіум.
- Petrenko, O., Pustovit, H., & Petrenko, S. (2022). Training of future doctors of philosophy in the specialty «Education and pedagogical sciences» in Ukraine: theoretical and applied aspects. *International Journal of Pedagogy Innovation and New Technologies*, 9, 1, 45-53.

REFERENCES

- Bezlyudnyy, O., Kravchenko, O., Kolyada, N., & Safina, O. (2022). Doslidnyts'ka skladova v pidhotovtsi PHD-zdobuvachiv [Research component in the training of PhD candidates]. *Sotsial'na robota ta sotsial'na osvita*, 1, 241-254. [in Ukrainian].
- Kravchenko, O., & Kolyady, N. (2021). Pidhotovka PhD здобувачив до управління науковими проєктами: з досвіду реалізації ONP «Sotsial'na robota» [Training of PhD candidates for scientific project management: from the experience of implementing the ONP “Social Work”]. *Sotsial'na robota ta sotsial'na osvita*, 2(7), 322-330. [in Ukrainian].
- Pidhotovka doktoriv filosofiyi (PhD) v umovakh reformuvannya vyshchoyi osvity : materialy Vseukr. nauk.-prakt. konf. [Training of Doctors of Philosophy (PhD) in the context of higher education reform: materials of the All-Ukrainian Scientific-Practical Conference]*. (2017). Zaporizhzhya: ZNU. [in Ukrainian].
- Pidhotovka doktoriv filosofiyi na suchasnomu etapi: obmin dosvidom ta krashchi praktyky : materialy nauk.-metod. konf. z mizhnar. Uchastyu [Training of doctors of philosophy at the present stage: exchange of experience and best practices: materials of the scientific-methodological conference with international participation]*. (2023). Ternopil' : TNMU. [in Ukrainian].
- Pustovit, H. (2020). Upravlinnya naukovymi proєktyamy v pedahohitsi: realiyi ta perspektyvy [Management of scientific projects in pedagogy: realities and prospects]. V *Doslidnyts'ki pidkhody do istoriko-pedahohichnykh rozvidok: vid tradytsiy do novatsiy : zb. materialiv V Vseukr. nauk.-metodol. seminaru z istoriyi osvity* (s. 18-19). Kyiv: DNPB. [in Ukrainian].
- Pustovit, H. (2021). Innovatsiynyy zmist navchal'noyi dystsypliny «Upravlinnya naukovymi proєktyamy» u pidhotovtsi maybutnikh doktoriv filosofiyi [Innovative content of the academic discipline “Management of scientific projects” in the preparation of future doctors of philosophy]. V *Innovatsiynyy rozvytok vyshchoyi osvity: hlobal'nyy, yevropeys'kyi ta natsional'nyy vymiry zmin : materialy VII Mizhnar. nauk.-prakt. konf.* (s. 58-60). Sumy: Vyd-vo SumDPU imeni A. S. Makarenka. [in Ukrainian].
- Pustovit, H. (2021). *Yak rozrobyty i realizuvaty zmist naukovooho proєktu : metodychni rekomendatsiyi dlya zdobuvachiv osvitynivnoho rivnya doktora filosofiyi (PhD), pedahohiv zakladiv zahal'noyi seredn'oyi i pozashkil'nykh osvity, chleniv molodizhnykh hromads'kykh orhanizatsiy [How to develop and implement the content of a scientific project: methodological recommendations for applicants for the educational level of Doctor of Philosophy (PhD), teachers of general secondary and extracurricular education institutions, members of youth public organizations]*. Rivne, RDHU. [in Ukrainian].
- Pustovit, H. (2024). Natsional'no-patriotychni proєkty zdobuvachiv stupenya PhD v realiyakh s'ohodennya: teoretychnyy aspekt [National-patriotic projects of PhD candidates in today's realities: theoretical aspect]. V *Pedahohichna biohrafika pro natsional'no-patriotychne vykhovannya ditey i molodi: ideyi, kontseptsiyi, praktyky: zb. materialiv IKH Vseukr. nauk.-prakt. konf. z istoriyi osvity z mizhnar. uchastyu* (s. 70-73). Vinnytsya: TVORY. [in Ukrainian].
- Pustovit, H. (2025). *Robocha prohrama OK 05 «Upravlinnya naukovymi proєktyamy» dlya zdobuvachiv stupenya vyshchoyi osvity doktor filosofiyi (PhD) za spetsial'nistyuu S4 Psykholohiya : osvitynivno-naukovoyu prohramoyu «Psykholohiya» [Work program OK 05 "Management of scientific projects" for applicants for the degree of Doctor of Philosophy (PhD) in the specialty C4 Psychology : educational and scientific program "Psychology"]*. Rivne. [in Ukrainian].
- Reheyl, I. (2014). *Pidhotovka naukovykh i naukovo-pedahohichnykh kadrov vyshchoyi kvalifikatsiyi v Ukrayini u KHKH – pochatku KHKHI stolittya [Training of scientific and scientific-pedagogical personnel of higher qualification in Ukraine in the 20th - early 21st centuries]*. Kyiv: Osvita Ukrayiny. [in Ukrainian].

Talanova, Zh. (2010). *Doktors'ka pidhotovka u sviti ta Ukrayini [Doctoral training in the world and Ukraine]*. Kyiv: Milenium. [in Ukrainian].

Petrenko, O., Pustovit, H., & Petrenko, S. (2022). Training of future doctors of philosophy in the specialty «Education and pedagogical sciences» in Ukraine: theoretical and applied aspects. *International Journal of Pedagogy Innovation and New Technologies*, 9, 1, 45-53. [in English].

THE DISCIPLINE 'RESEARCH PROJECT MANAGEMENT' IN PSYCHOLOGY PhD PROGRAMS: INNOVATIVE CONTENT AND APPLIED PRACTICES

Hryhorii Pustovit

Doctor of Sciences (in Pedagogy), Professor,
Head at the Theory and Methods of Education Department,
Rivne State University of Humanities,

 <https://orcid.org/0000-0001-7754-0249>

DOI https://doi.org/10.35619/prap_rv.vi25.474

Abstract. *The article highlights the theoretical and methodological foundations, innovative content, and practice-oriented approaches to teaching the academic discipline 'Research Project Management' within the PhD training program in the specialty C4 Psychology. A review of recent studies on the issue has been provided. It has been demonstrated that the development of research management competences among PhD candidates is a key factor in fostering their scientific autonomy, professional maturity, and readiness to undertake interdisciplinary psychological projects. The paper analyses the role of the discipline in shaping the modern psychologist-researcher, who is capable of effectively planning, coordinating, and evaluating research outcomes in the context of humanitarian challenges during wartime.*

The content of the discipline, the general and specific competences, and the methodological approaches to studying the course have been defined. Particular attention is paid to the development of PhD students' practical skills through individual project activities, which involve justifying the relevance of the research and defining its objectives, timeframe, stages, resources, and potential risks. The article presents the experience of implementing socially significant psychological projects as an example of the effective integration of theory and practice. It is noted that the discipline promotes the development of research, organisational, communicative, and ethical competences, and contributes to the formation of psychological resilience, emotional maturity, and civic responsibility among future researchers. The article argues that, in conditions of war and post-war recovery, this discipline serves as a key factor in preparing a new generation of psychologist-researchers capable of supporting the mental health of individuals and society through science.

Key words: *psychology, research project management, PhD training, practice-oriented learning, research competences*

Стаття надійшла до редакції 20.11.2025

З М І С Т

Bihunov Dmytro Emotional intelligence in teacher education: a psychological perspective on pedagogical effectiveness.....	5
Ivashkevych Eduard, Kharchenko Yevhen, Nohachevska Inna Psychological dimensions of individual ecological consciousness: current issues of modern ecological psychology	12
Ivashkevych Ernest Translation activity as a predictor of specialist's unique image of the world.....	23
Кулакова Лариса, Жилко Олексій Лідерський потенціал як психологічний фактор професійної компетентності майбутнього менеджера.....	34
Кулакова Лариса, Янкавс Юрій Емпатія та рефлексія як складові комунікативної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту.....	46
Кулаков Руслан, Паламарчук Володимир Психологічні бар'єри у формуванні цифрових компетентностей майбутніх маркетологів та шляхи їх подолання.....	54
Кулаков Руслан, Паламарчук Владислав Вплив самооцінки та професійної ідентичності на комунікативну поведінку студентів бізнес-спеціальностей	64
Левко Олександр Психологічні детермінанти і закономірності професійного становлення майбутніх стоматологів.....	73
Максимюк Тетяна Моделі психологічної довіри в управлінні: теоретико-аналітичний огляд	83
Mykhalchuk Nataliia, Hlavinska Olena, Antyukhova Nataliia Psychological characteristics of maladaptive mother-child relationships in a family after divorce: issues of psychological counseling and psychocorrection.....	91
Назаревич Вікторія П'ятиетапна інтегративна модель ігротерапії в роботі з травматичним досвідом війни у дітей.....	101
Ніколайчук Галина, Ногачевська Інна Психологічні особливості формування соціальних запитів сільської молоді	113
Ордатій Наталія, Крижан Анна Вивчення взаємозв'язку перфекціонізму та прокрастинації серед здобувачів вищої медичної освіти	121
Павелків Роман, Панащук Ігор Тривожність як модератор рівня професійної відповідальності майбутнього педагога	129
Павелків Роман, Сидоркевич Дмитро Психологічні стратегії подолання професійного вигорання у студентів і молодих фахівців з фізичної реабілітації.....	139
Продан Євген Статеві відмінності при розладах аутичного спектру : зарубіжний досвід досліджень	148

Пустовіт Григорій Дисципліна «Управління науковими проектами» у підготовці здобувачів наукового ступеня PhD з психології: інноваційний зміст і практико-орієнтовані аспекти	159
Рудюк Олег Психодіагностичні можливості вивчення особливостей соціально-професійної затребуваності особистості в нових соціально-економічних умовах.....	167
Созонюк Ольга, Хомин Олег Роль критичного мислення у професійному розвитку майбутнього юриста.....	177
Учитель Інна, Войнікова Ольга Розлади харчування в ранньому дитинстві : інтегративний огляд мультидисциплінарних втручань та клінічних стратегій управління	187
Шевченко Тетяна Кліпове мислення та метакогнітивний контроль як взаємодоповнювальні ресурси підвищення ефективності навчання молоді у сучасних освітніх умовах: апробація програми.....	195
Шпак Світлана, Якубовська Світлана Подолання проявів тривожності у осіб похилого віку методами символдрами	205
Яблонська Марина, Ставицька Олена Особливості копінг-стратегій подолання стресу у фахівців центрів дитячого розвитку.....	213
Відомості про авторів.....	221

Наукове видання

ПСИХОЛОГІЯ: РЕАЛЬНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ

Збірник наукових праць РДГУ

Випуск 25

Упорядники:

проф. Павелків Р. В., проф. Корчакова Н. В.

Науково-бібліографічне редагування:

бібліотека РДГУ

Підписано до друку 22.12.2025 р.

Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman.

Друк офсетний. Ум. друк. арк. 16,2. Наклад 300

П - 86 Психологія: реальність і перспективи: зб. наук. праць РДГУ. Вип. 25 / упоряд.: Р. В. Павелків, Н. В. Корчакова; ред. кол. : Р. В. Павелків, Н. В. Корчакова. Рівне : РДГУ, 2025. 228 с.

УДК 159.9+316.6

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2025

Реєстрація суб'єкта у сфері друкованих медіа:
Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення №183
від 25.01.2024 року
Ідентифікатор медіа: **R30-02513**

Суб'єкти у сфері друкованих медіа:
Рівненський державний гуманітарний університет,
вул. Степана Бандери, 12, м. Рівне, 33014, Україна;
тел.: (0362) 62-03-56
email: rectorat@rshu.edu.ua

ТОВ «Центр учбової літератури»
вул. Лаврська, 20 м. Київ
Телефон: +38 (044) 4250447 +38 (044) 4250134 +38 (044) 4252063.
Факс: +38 (044) 4252063.
3933334@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2458 від 30.03.2006 р.

